

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה למימרא דולד מעליא הוא ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה..... 1
- ב. אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה..... 3
- ג. גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית..... 4
- ד. הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביר להו השקה טהרי להו ואי רובא ציר נינהו ציר לא בר קבולי טומאה הוא ... דמיא ... בטלו להו ברובא..... 4
- ה. לא שנו אלא לטבול בהן פיתו אבל לקדירה לא מצא מין את מינו וניעור..... 4
- ו. סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין טהורין ... תעלה ותיאכל ניקודים או קליות או תילוש במי פירות או תתחלק לעיסות ובלבד שלא יהא במקום אחד כביצה 5

דף כב.

**א. כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה למימרא דולד מעליא
הוא ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן
משום ביטול ברוב נגעו בה**

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר שבהמה גסה¹ ששפעה חררת דם, פטורה מהבכורה, שחזקתה שהולד בתוכה ורבה עליו הדם והפסידו ובטלו², וקוברין חררה זו כמו נפל מבכרת אף על פי שאין חררה זו קדושה לפרסמה שהיא פטורה מהבכורה³.

ואף על פי שנפטרה⁴ מן הבכורה אינה מטמאה לא במגע ולא במשא עד שיהיה בה צורת נפל לפי שהיא בטילה ברוב היוצא עמה, לפיכך היא טהורה אף על פי שהיתה ראויה לגר אנב אמה.

וזהו בבמה גסה⁵ אבל בהמה דקה ששפעה חררת דם אינה פטורה מן הבכורה.

השליא בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד האשה⁶ שהפילה שליא הבית טמא ודאי, חזקה הוא⁷ שאין שליא בלא ולד, והולד מטמא בטומאת מת שמטמא באהל.

¹ שו"ע ונו"כ שמו ז

² לשון הרמב"ם הלכות בכורות פרק ד הלכה יב ועיין ערוך השלחן שם סעיף ט שהקשה אמאי לא מהני הטעם הנאמר לענין שליא משום דרוב בהמות יולדות דבר הקדוש בבכורה ומיעוט דבר שאינו קדוש ומאי ניהו נדמה כלומר שאינו דומה בצורתו לאמו כמו שיתבאר וכל היולדות יולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות והו"ל זכרים מיעוטא. ועל הש"ס ל"ק דשם אומר זה לענין טומאה וטהרה ע"ש אבל הרמב"ם למה הוצרך לטעם אחר וכתב שאולי דכיון דבגמ' יש סברא זו לא רצה הרמב"ם להביא טעם אחר ובדין אין נ"מ. א"ה ולכאורה יש נ"מ בספק ספיקא דבשליא נחייב בבכורה ואילו בחררה כיון שבטל ברוב דם לא נחייב והא גופא להכי איצטריך להביא עם אחר דאיכא נ"מ לדינא.

³ אבל בשליא כבר התבאר שא"צ פרסום דכ"ע ידעי דשליא חשוב כולד לפי שאין שליא בלא ולד. ט"ז שם ד וש"ך יב

⁴ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק א הלכה טז

⁵ ערוך השלחן שם סעיף ח

⁶ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק כה הלכה י

⁷ כתב הריטב"א בפרק י' יוחסין אהיה דהרי בוגרת לפנינו דטעמא דשליא הוא משום דרוב שליות יש להם ולד והא דלא אמרינן אוקי מיעוט שליות שאין להם ולד לחזקה דבית שהיתה בחזקת טהרה משום דכיון דהוה שליא בבית נפיק לה בית מחזקתיה ולא אמרינן אוקי אחזקתיה אלא בספק נגע ספק לא נגע אבל בודאי מגע לא. מל"מ שם ועיי' נו"ב מהדו"ת חי"ד סי' קכ"א הוביח שהתוס' נדה י"ח ע"ב ד"ה למעוטי וכו' חולקים על סברת הריטב"א הזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ומטעם זה אשה המפלת שליא⁸ תשב ימי טהרה בזכר⁹, וכנקבה שבועיים של ימי טומאה, כמו שהתבאר לעיל דף כ. לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד, ובימינו אין ימי טהרה כלל¹⁰.

ב. אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה

האשה שמקשה¹¹ לילד ויצאה מבית לבית ובבית הב' תוך זמן קצר משהכניסוה לשם ידה והפילה נפל מת בבית שני, הבית הראשון שממנו יצאה טמא בספק, שמא כשהיתה בו יצא ראשו של נפל הזה. והשני טמא ודאי¹².

בד"א כשלא היה ראש הנפל כפיקה¹³ כלומר כפקעת חוטים של שתי העשויים ככדור, אבל אם העגיל ראש הנפל כפיקה¹⁴, הבית הראשון טהור שאילו נפתח רחמה שם לא היתה יכולה להלך על רגליה. וכשלא נפתח הרחם אף שמת אינו מטמא, דהוה טומאה בלועה¹⁵. וכן אם לא נעשה ראשו כפיקה של שתי לא מטמא בראיית הראש עד שיצא לחוץ.

⁸ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י הלכה יד

⁹ כלומר שדם טוהר שלה נגמר לאחר ארבעים יום

¹⁰ וכתב הרשב"א ז"ל דעכשיו לא יהבינן לה ימי טוהר כלל וכן דעת הרמב"ן ז"ל. מ"מ שם

¹¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק כה הלכה ט

¹² במשנה אהליות פ"ז מ"ד

¹³ ויש להסתפק אם חך דמיון לפיקה אינו אלא מפני שהוא עגול כפיקה, או שגם בגדלו צריך להיות כפיקה. ערוך השלחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן מז סעיף יט

¹⁴ ויש בזה שאלה, דבשבת [קכ"ט א] נחלקו אמוראי מה מקרי פתיחת הקבר, דיש שסובר משעה שתשב על המשבר, ויש שסובר משעה שהדם שותת ויורד, ויש שסובר משעה שניטלת בין אנפיים ע"ש. והרי במשנה מפורש כדיעה זו [והר"ש העיר בזה]. ונ"ל שהלכו בשניהם לחומרא דבכאן מטמאין הבית הראשון עד שתנטל בין אנפיים, ובשם הוא לעניין פקוח נפש דמחללין עליה שבת משעה שתשב על המשבר, וחומרא דפקוח נפש הוא כשהולכין בספיקו להקל. ערוך השלחן העתיד הלכות טומאת מת סימן נב סעיף ב

¹⁵ וא"ת אפי' קודם שנפתח הרחם כיון שודאי מת הולד בקרבה. נטמא הבית. מדסוף טומאה לצאת דרך שם. ומ"ש מטומאה במגדל נעול שהבית טמא מה"ט (כפ"ד מ"א). י"ל דכשהרחם עדיין סתום. טומאה בלוע היא ואפי' במגע ומשא אמ"ט (בחולין ע"א) והיינו מדאין עליה שום טומאה כלל. והרי אפי' להמילדת שנגעה בו בעודו ברחם אמ"ט. רק משום גזירה שמא תגע בו אחר שיצא (כרמב"ם סוף טו"מ. ועי' חולין ד' ע"ב א' ודו"ק). תפא"י בועז ד עיי"ש שהאריך.

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

לפיכך אם היתה ניטלת באגפיים כלומר שהברותיה נושאות אותה והוציאוה מבית לבית הבית הראשון טמא בספק אף על פי שהעגיל ראש הנפל כפיקה של שתי.

ג. גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית

עפר ארץ¹⁶ העכו"ם ועפר בית הפרס מטמאין במגע ובמשא, וכמה שיעורן כחותם המרצופין והוא כפיקה גדולה של סקאין כלומר עושי שקים¹⁷.

ד. הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה טהרי להו ואי רובא ציר נינהו ציר לא בר קבולי טומאה הוא ... דמיא ... בטלו להו ברובא

הלוקח ציר¹⁸ מע"ה משיקו במים וטהור שאם היה רוב הציר מים הרי המים מטהרין במקוה, ואם היה רובו מלח של דגים אינה מקבלת טומאה והמים שבה בטלו במיעוטן.

ה. לא שנו אלא לטבול בהן פיתו אבל לקדירה לא מצא מין את מינו וניעור

בד"א לטבול בהן פת אבל לקדירה מצא מין את מינו וניעור, ונמצאו רוב המים טמאים, שהמיעוט שהיה בציר לא טהור במקוה.

¹⁶ רמב"ם שם פרק יא הלכה ג

¹⁷ כס"מ שם

¹⁸ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק טז הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטלי 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

דף כב:

ו. סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין טהורין ... תעלה ותיאכל ניקודים או קליות או תלוש במי פירות או תתחלק לעיסות ובלבד שלא יהא במקום אחד כביצה

סאה תרומה¹⁹ טמאה שנפלה למאה חולין טהורין, שלא הוכשרו ולא טימאתן בנפילתה, שנפלה למאה חולין טמאין תעלה באחד ומאה ואותה הסאה שמרים חששו חכמים שלא יזהרו בטומאה ולכן תאכל²⁰ קליות²¹ או תלוש במי פירות או פחות מכביצה שאין הסאה שנפלה היא הסאה עצמה שעלתה²².

ויחלקם לעיסות שבכל עיסה יהא בה פחות מק"א ביצים שהרי יש כאן א' מק"א מהטמא ואם יהא ק"א ביצים יהא בה כביצה מן הטמא, והחולין הנשארים דעת הרבה ראשונים²³ דגם שאר החולין יאכלו קליות.

וכן סאה תרומה טהורה שלא הוכשרה, שנפלה למאה חולין טמאין תעלה באחד ומאה ואותה הסאה שמרים כאן מן הדין תאכל קליות, כי באותה

¹⁹ רמב"ם הלכות תרומות פרק יד הלכה יג

²⁰ ונותנה לכהן והכהן צריך להחזיר לו חצי דמי מה שחולין שוין יותר על התרומה. דרך אמונה שם קד מהירושלמי

²¹ דסאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין אף שבטלה מ"מ אותה הסאה שמרים הרי עשאוה כתרומה ונהי דלא אמרי' היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה לאוסרה באכילה מ"מ החלק תרומה שיש בה דהיינו א' ממאה לא בטיל ואסור לטמאותו ואף על גב דממ"נ אין לחוש דאם הוא התרומה טמאה הרי כבר טמאה היא וגם אסור לאכלה ואם בטלה הרי הוא חולין אלא שחששו חכמים שאם יתירוהו לאכלו בטומאה יסבור שהטומאה בטלה לגמרי וחוששין שמא יודמן לו קב חולין טמאים ממקום אחר וקב ועוד מתערובות זה שנתערב בשוגג ויסבור שמתבטלין הטמאים ברוב ובאמת כיון שיש כאן חלק א' ממאה טמא מצטרף עם הטמא דמצא מין את מינו וניעור ולכך אמרו חכמים שיזהר מטומאה כדי שידע שחלק הטמא לא בטל

²² שאילו היינו אומרים סאה שנפלה היא ודאי סאה שעלתה ה' הדין שבטמאה שנפלה לטהורין תעלה ותשרף ובטהורה שנפלה לטמאין תעלה ותאכל אבל לא קי"ל כן רק חכמים נתנו קדושה לסאה זו שאסורה לזרים כדי שלא ימנע מליתן לכהן ויגזול את השבט:

²³ רש"י ותוס' בבכורות כ"ב ב' וראב"ן ח"א סי' ח', ואף על גב דבכל חולין טמאים שנתערבו בחולין טהורים מותר לאכלו כרצונו וא"צ לאכלו קליות שאני הכא דמתוך שרואה שאיסור תרומה בטל והותר לזרים סבר שגם הטומאה בטלה, אולם דעת הרמב"ם לא משמע כן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הסאה שהרים לא בטלה התרומה ונמצא מטמא תרומה טהורה, אבל החולין
הנשארים יכול לאכול ברצונו לכו"ע. או שיזהר שלא יהא בכל עיסה כביצה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

